የአማርኛ ፡ መጽሔተ ቃላት ።

መስፍን ልሳኑ ።

ባለ አንድና ባለ ኹለት ፊደላት ።

መጀመሪያ ክፍል ።

ተሐትመ ዝንቱ መጽሐፍ በ፳ወ፬ቱ ዓመተ መንግሥቱ
ለቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ።

አዲስ አበባ ፲፱፻፵፯ ዓ . ም .

በአርቲስቲክ ማተሚያ ቤት ታተመ ። ቍ [illegible]

NIGUSS
DIGITAL LIBRARY

ግርማዊ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ።

« ------ የሀገራችንን ትምህርት በአማርኛና በግዕዝ መማር ትልቅ ጥቅም ያለበት ነው ----------

--------- የሀገራችንን ትምህርት ሳንማር የውጭ ሀገር ትምህርት እማራለኹ ማለት በድቡሽት ላይ ቤት እንደ ሠራው ሰው ምሳሌ ለመኾን ነው ።»

ቀ . ኃ . ሥ .

«ልጅነት የያዘው ምላሳችን መንካ
ከቋንቋችን በፊት ሌላ ቋንቋ አይንካ

ግዕዝ ካማርኛ አስተባብሮ ሲያውቅ
ከውጭ ሀገር ቋንቋ ያን ጊዜ ይንጠቅ ።»

አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ።

ሦስተኛው ጉዳና ።

ይኸ ጉዳና ከመጀመሪያው ጋራ ይተባበራል፤ ነገር ግን ግዕዛኑን በመላ አስቀድሞ ሌሎቹንም እንደየማዕርጋቸው እያከታተለ በደኅና አኳኋን ከተጓደደ በኋላ ከቃላት ብዛት ማጠር የተነሣ አካኼዱ ስለሚሳከር ካገልግሎት ታግዶአል ።

ሀ	ለየ	ለመነ	ለመለመ	ተመለከተ
ለ	አሸ	ለመደ	ለመዘገ	ተመረኰዘ
ሐ	አገዘ	ለመጠ	ለመጠጠ	አመሰገነ

በተገለጸው ማስረጃ መሠረት በመልካም አኳኋን መከናወን ከጀመረ በኋላ ባለ ሥድስት ፊደላትና ከዚያም በላይ ወደ ኾኑት ቃላት ሲደርስ መሳከሩን ተመራማሪ ጉዳናውን ተጠቍሞአልና ቢፈልግ ይድረስበት ።

አራተኛው ጉዳና ።

ይኸ ጉዳና እያሌውን ጊዜያት የአውሮጳውያን መጽሐታተ - ቃላት የሚዘጋጁበት ነው ። የፊደላትን ተራ ብቻ የሚጠብቅ ሲኾን ያማርኛን ቃላት በእርግጠኛ ባሕርያዊ ሥነ ጽሑፋቸውና አነባበባቸው ለመወሰን የማይችል በመኾኑ ላማርኛችን ጠቃሚ ስላልኾነ አገልግሎቱን ፈላጊዎች ከመኾን ታገድን ።

ጉዳናውም መነሻቸው ሀ በኾኑ ቃላት ከዚኽ በታች ተገልጾአል ።

ሀገር	ሁከት	?	ሃሌ	?	ህላዌ	ሆሣዕና
ሀሁ	ሁዳዴ	?	ሃይ	?		ሆይ
ሀብት	ሁዳድ	?	ሃይማኖት	?		ሆድ

ምሳሌ ፤ ማርና ወተት ምን አገናኝቶት ባይ ከኾነ ፤ ምንም ብቀጥን ጠጅ ነኝ እንደ ሚባለው ኹሉ ያማርኛ መጽሐተ - ቃላት የቃላትን ባሕርያዊ ሥነ ጽሑፋቸውን አነባ በባቸውንና ተራቸውንም በጠነቀቁ ፤ በተመለከቱ በሦስት ዐይነት ታላላቅ ጉዳናዎች ሊዘጋጅ ሲችል ፤ ማርን አምርሮ ወተትን አጥቍሮ ፤ ይኸን አማርኛችንን መወሰን የማይችል አራተኛውን ጉዳና መምረጥ በቋንቋችን ላይ ከሚጥለው እንከን ይልቅ ተፈጥሮን ካለማወቅ አያስቈጥርምን ? ።

አ ።

የአ ፊደል እንዳይዋጥ ምንም እንኳ ከዚኽ በፊት የታሰበበት ቢኾን ጊዜያትን በሚያመለክቱ አናቅጽ መድረሻ ላይ ካልኾነ በስተቀር ይኸ አስተያየት እንዲጸና ማድ ረግ አጥጋቢ አይደለም ፤ እንዲረጋ ከተፈለገ ግን ያማርኛ አጻጻፍ ይለወጥ ከማለት ያደ ርሳል ። ይኸንኑም ከዚኽ በታች በተገለጸው ማስረጃ መመልከት ነው ።

የቀለጠፈው ።		መሠረት ።
ባላምበራስ	=	በአለአምባራስ
እያከታተለ	=	እየአከተአተለ
ማባበል	=	መአበአበል

ከዚኽም በላይ ጥንት በግዕዛን ፊደላት ብቻ ይነገር እንደ ነበረ ወደ ማስተዋል ያዘነበልን እንደ ኾነ ከሚቀጥለው አስተያየት እንደርሳለን ።

የቀለጠፈው ።		መነሻው ።
መስፍን	=መሰእፈእነእ=	(መ) ሰፈነ

ማስገንዘቢያ ።

ሰባቱን ማዕርጋተ - ፊደላት በመጠበቅ ፤ የፊደላትን ተራ በመጠንቀቅ ፤ የቃላትን አነባበብ በማመልከት ፤ ያማርኛን ባሕርያዊ ሥነ ጽሑፍ በማጽናት ላይ ያለውን ሐተታ ፤ የእንስሳት ፤ የአራዊት ፤ የዕፀዋት ፤ የአዕዋፍ የቈሳቍስ ፤ እነዚኽንም የመሳሰሉት ፤ በጠቅላላ ፍጥረታቸው ለሥዕል የሚመቹትን ኹሉ በመግለጽ ፤ ከውጭ አህጉር የተወረሱትን ቃላት በማከል ፤ ተዘጋጅቶ በሚወጣው መጽሔተ - ቃላት ውስጥ እየተነተንን በማስረጃም እያጸደቅን ሥራችንን ለማጽናት ፤ እንዲዘገይ ተደርጎአል ።

መጠቈሚያ ።

(ሀ) ባናታቸው ላይ ይዘት (.) የተደረገባቸው ፊደላት ከቅንጃቸው ጋራ ተናብበው መጥበቃቸውን ይገነዘብዋል ለማ ።

ባናታቸው ላይ ድርብ ስረዝ (‥) የተደረገባቸው ፊደላት ከቅንጃቸው ጋራ ተናብበው በፍጥነት እነጋገር መጥበቃቸውን መገንዘብ ነው ። ብስ ።

፡

በኹለት ነጥብ (፡) የተመለከቱት ሳይናበቡ የሚጠብቁ ናቸው ። ጥገ ።
ያልተመለከቱት ግን እየተናበቡ እንደ ፊደሉ ደንብ የማይጠብቁ ናቸው ።

(ለ)=በዚኽ እኩያነትን ፤ እኩልነትን በሚገልጽ ምልክት የተመለከቱት ኹሉ ፍቾቻቸው ያው ነው ።

(ሐ) ※ ይኽ ምልክት ፤ ቃሉ ኹለት ፍች እንዳለው ይገልጻል ።

መሠረታዊ የአማርኛ ፊደል ።

አ	ቡ	ጊ	ዳ	ሄ	ው	ፆ
በ	ጉ	ዷ	ሃ	ዌ	ዝ	ሖ
ገ	ዱ	ሂ	ዋ	ዜ	ሕ	ሾ
ዶ	ሁ	ዊ	ዛ	ሔ	ሽ	ጠ
ሀ	ዉ	ዚ	ሓ	ሼ	ጥ	ዮ
ወ	ዙ	ሒ	ሻ	ጤ	ይ	ቾ
ዘ	ሑ	ሺ	ጣ	ዬ	ቸ	ኮ
ሐ	ሹ	ጢ	ያ	ቼ	ክ	ሎ
ሸ	ጡ	ዩ	ቻ	ኬ	ል	ኞ
ጠ	ዪ	ቺ	ካ	ሌ	ኝ	ሞ
የ	ቹ	ኪ	ላ	ኜ	ም	ኖ
ቸ	ኩ	ሊ	ኛ	ሜ	ን	ሦ
ከ	ሉ	ኚ	ማ	ኔ	ሥ	ኾ
ለ	ኙ	ሚ	ና	ሟ	ኽ	ዖ
ኘ	ሙ	ኒ	ሣ	ኼ	ዕ	ፎ
መ	ኑ	ሢ	ኻ	ዔ	ፍ	ዡ
ነ	ሡ	ኺ	ዓ	ፌ	ዥ	ጾ
ሠ	ኹ	ዒ	ፋ	ዤ	ጽ	ቆ
ኸ	ዑ	ፊ	ዠ	ጼ	ቅ	ጆ
ዐ	ፉ	ዢ	ጻ	ቂ	ጅ	ፆ
ፈ	ዡ	ጺ	ቃ	ጄ	ዕ	ጬ
ዠ	ጹ	ቁ	ጃ	ፂ	ጯ	ኗ
ጸ	ቁ	ጂ	ፃ	ጩ	ኀ	ሶ
ቀ	ጁ	ፂ	ጫ	ኄ	ስ	ጿ
ጀ	ፁ	ጪ	ኃ	ሴ	ጵ	ሮ
ፀ	ጩ	ኂ	ሳ	ጴ	ር	ቶ
ጨ	ኁ	ሲ	ጳ	ሬ	ት	ፖ
ኀ	ሱ	ጲ	ራ	ቴ	ፐ	አ
ሰ	ጱ	ሪ	ታ	ፔ	እ	ቦ
ጰ	ሩ	ቲ	ፓ	ኤ	ብ	ጎ
ረ	ቱ	ፒ	ኣ	ቤ	ጓ	ዶ
ተ	ፑ	ኢ	ባ	ጌ	ድ	ሆ
ፐ	ኡ	ቢ	ጋ	ዴ	ሀ	ዎ

ሕፁፃን ማዕርግ ።

ጐ	ኵ	ቋ	ኌ	ጕ
ኰ	ቈ	ኋ	ጔ	ኵ
ቌ	ኍ	ጓ	ኴ	ቍ
ኈ	ጐ	ኳ	ቋ	ኍ

ማስገንዘቢያ

ደጅ ጠኛዎች

ኧ	?	?	?	?	?	?
ቨ	ቩ	ቪ	ቫ	ቬ	ቭ	ቮ

፪/ ዲቃሎች

ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቾ
ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዤ	ዥ	ዦ
ጀ	ጁ	ጂ	ጃ	ጄ	ጅ	ጆ
ጨ	ጩ	ጪ	ጫ	ጬ	ጭ	ጮ

፫/ ኘ ኙ ኚ ኛ ኜ ኝ ኞ

፬/ ፐ ፤ በኋላ ዘመን የመጣ የአውሮ ጳውያን ፊደል ሲኾን በዘልማድ የጰን ቦታ ለመንጠቅ ይፍጨረ ጨራል ።

ፐ ፑ ፒ ፓ ፔ ፕ ፖ

ማሳሰቢያ ።

አማርኛ ከግዕዝ ፤ ግዕዝም ከእብራይስጥና አዓረ ብኛ የተመሠረተ ነው ። ይኸ ሲኾን ከግዕዙ ይልቅ አማርኛ ከዕብራይስጡ ጋራ የቅርብ ዝምድና አለው ። ይኸንኑም እነ ፤ ሸ ፤ ኸ ፤ ባማርኛ ውስጥ ያላቸውን አገላግሎት በመመልከት ይረድዋል ። ይኸ መሠረታዊ ያማርኛ ፊደል ከዕብራይስጡ ፊደል ጋራ በቅደም ተከተል እምብዛም የማይለያይ በመኾኑ ባገልግሎት ውስጥ እንዲውል መስማማት እውነተኛ ሕግን የተ መረኰዘ ጥቅምን አስከታይ ነው ።

አ ኀ ዝ ።

	አ ል ቦ	0
፩	አንድ	1
፪	ኹለት	2
፫	ሦስት	3
፬	አራት	4
፭	አምስት	5
፮	ሥድስት	6
፯	ሰባት	7
፰	ስምንት	8
፱	ዘጠኝ	9
፲	ዓሥር	10
፳	ኻያ	20
፴	ሠላሳ	30
፵	አርባ	40
፶	ሓምሳ	50
፷	ሥሳ	60
፸	ሰባ	70
፹	ሰማንያ	80
፺	ዘጠና	90
፻	መቶ	100
፲፻	ሺሕ	1000
፼	እልፍ=ዓሥር ሺሕ	10,000
፲፼	አእላፍ=መቶ ሺሕ	100,000
፻፼	አእላፋት	1,000,000
፲፻፼	ትእልፊት	10,000,000
፼ ፼	ምእልፊት	100,000,000
፲፻ ፼ ፼	አእላፈ-አእላፋት	100,000,000,000
፼ ፼ ፼	አእላፈ-ትእልፊት	1,000,000,000,000
፲፼ ፼ ፼	ትእልፊተ-አእላፋት	10,000,000,000,000
፻፼ ፼ ፼	ምእልፊተ-አእላፋት	100,000,000,000,000
፲፻፼፼፼	ትእልፊተ-ምእልፊት	1,000,000,000,000,000
፼ ፼፼፼	ምእልፊተ-ምእልፊት	10,000,000,000,000,000

በሦስተኛው ዓምድ የተገለጠው አኀዝ በመሠረቱ ዓረብኛ ነው ።

በዛሬው ዘመን ፤ በሒሳብ ረገድ እጅግ በጣም አስፈላጊ በመኾኑ ያገለግለን ዘንድ ከአማርኛው አኀዝ ጋራ እየተነጻጸረ ተጽፎአል ።

<u>ማስገንዘቢያ ።</u> ፼=እልፍ=መቶ ጊዜ መቶ ማለት ነው ።

የአማርኛ መጽሔት ቃላት ።

ሀ ሀ	ያማርኛ ፊደላት መወጠኛ ። ሀ፤ ሳይሉ ጽሕፈት ውል ሳይዙ ሙግት ። ፩/ የግዕዛን ፊደላት መጀመሪያ ። ሀ፤ ባሉ ደሞዝ በሉ ። ፪/ ሀብት = ሀብት ። ፫/ ስሙ = ሃሌታው ሀ ። ሀብት ውሂብ ሃይማኖት ቡሄ ወህኒ ሆይ
ለ ለ	የሀ ተከታይ ። ፩/ መስተዋድድ ። ለወገኑ ሰጠ ። ለአባቱ ላከ ። ለቤት ሣንቃ ለሰው አለቃ ። ለራስ ምታት ጬኽበት ለሆድ ቍርጠት ብላበት ። ለሚስት ያጐርሰዋል ለተመታ ይክሰዋል ። ፪/ በአናቅጽ አርእስት ላይ እየተጫነ፤ አድራጊነትን አስደራጊነትን፤ ተደራጊነትን፤ ተደራራጊነት፤ አደራራጊነትን፤ አዳራጊነትን፤ ተደራጊነት፤ ይገልጻል ። ለመሥራት የሚደፍር መብላትን አይደፍርም ። ለማስገደል ነው ። ለመገደል ነው ። ለመገዳደል ነው ። ለማገዳደል ነው ። ለማጋደል ነው ። ለመጋደል ነው ። ፫/የበጎ ማድረጊያ ። ፈቀደለት ። ፈረደለት ። ፬/ ለብሰ = ለበሰ ለየ ሉድ ሊባ ላላ ሌባ ልጥ ሎጥ ።
ሐ ሐ አ	ሦስተኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። ፪/ ሐውልት = ሐውልት አጌ = ሐጌ ። ፫/ ስሙ = ሐመሩ ሐ ። ሐውልት እሑድ ሒሳብ ሐሳብ እግዚአብሔር ሕዝብ ብሖር
መ መ	አራተኛ ። ፩/ የአናቅጽ አርእስት መነሻ ። መምጣት፤ መኼድ ። መለመን የለመደ ምላስ በሕልሙ አቁማዳን ይዋስ ። ፪/ መስቀል = መስቀል መጣ ሙዳ ሚና ማማ ሜታ ምሳ ሞራ
ሠ ሠ	አምስተኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። ሴት ። ሤት ። ፪/ ሠርሐ = ሠራ ። ፫/ ስሙ ንጉሡ ሠ ። ሠራ ንጉሠ መሢሕ ሣለ ሤት ሥራ ሦስት
ረ ረ	ሥድስተኛ ። ፩/ ረብሐ = ረባ ። ረባ ሩብ ሪቅ ራራ ሬት ርግብ ሮሮ
ሰ ሰ ዘ	ሰባተኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። ሳለ ። ሣለ ። ፪/ ሰማይ = ሰማይ ተዝካር = ተስካር ። ፫/ ስሙ = እሳቱ ሰ ። ሰባ ሱቲ ሲራክ ሳተ ሴት ስስ ሶራ

ሸ ሠ ሰ	ስምንተኛ ። ፩/ መድረሻቸው ሠ፤ ሰ ለኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ነገሠ - ነጋሽ፤ መናገሻ፤ መንገሻ ። ካሳ - ከሽ፤ መከሻ ። ፪/ ሢመት = ሹመት ። ሲበት = ሽበት ። መስየ = መሸ ። ሸተ ሹም ሺሕ ሻጣ ጋሼ ቀዳሽ ሙሾ
ቀ ቀ	ዘጠነኛ ። ፩/ ቀብዐ = ቀባ ቀባ ቁና ቂጣ ቃታ ቄራ ቅል ቆዳ
በ በ መ	ዓሥረኛ ። ፩/ መስተዋድድ ። (ሀ) የማድረጊያ ። በዱላ ቀነደበው ። (ለ) የቦታ ። በተራራው ላይ አለፈ (ሐ) የጊዜ ። በሥድስት ሰዓት ይመጣል ። (መ) አመዛዛኝ ። ባለፈ ነገር አትቈጭ ። ፪/ ያናቅጽ ባዕድ መነሻ (ለጊዜያት) ። በተሰበረ ። በተሰበረ ነበር ። በመጣ ኖሮ ። ፫/ ስለ ። በእገሌ በሞቱ ። ፬/ በልዐ = በላ ። ዘንመ = ዘነበ ። በመድሎት ልቡ = በልቡ ሚዛን ። በላ ብቡ ቢያ ባላ ቤት ብዙ ቦይ ።
ተ ተ	ዓሥራ አንደኛ ። ፩/ የተደራጊና የተደራራጊ የተደራጊም፤ መመደቢያ ። ተገደለ ። ተገዳደለ ። ተጋደለ ። ፪/ከ ። ተኵል = ከእኩል ። ፫/ ተከለ = ተከለ ። ተላ ቱር አላቲ ታታ ስታቴ ትል መቶ ።
ቸ ተ ኀ፤ ክ ህ	ዓሥራ ኹለተኛ ። ፩/ መድረሻቸው፤ ተ፤ ለኾኑ፤ አናቅጽ፤ ቅጽልን ። መወሰኛ ። ዛተ - ዛች፤ መዛቻ፤ ዛቻ ። ፪/ በልኣት = በላች ። ኄር = ቸር ። ክህለ = ቻለ ። ቸከ ምቹ ቡቺ ቻለ ልቼ ችኮ ቀበርቾ ።
ኀ ኀ	ዓሥራ ሦስተኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። ድኅነት ። ድኽነት ። ፪/ ኅብል = ኅብል ። ፫/ ስሙ = ብዙኃኑ ኀ ። ኅብል ድኍር ኂሩት ኃይል ርኅራኄ ኅዳር ኆኅት ።
ነ ነ ሐ	ዓሥራ አራተኛ ። ፩/ ነገር = ነገር ። ዋሕድ = ኣንድ ። ነጋ ኑግ ወህኒ ወህኒ ናዳ ብያኔ ንጉሥ ኖረ
ኘ ነ	ዓሥራ አምስተኛ ። ፩/ መድረሻቸው፤ ነ፤ ለኾኑ፤ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ዳነ - ዳኝ፤ መዳኛ ። ፪/ አስትየኒ = አጠጣኝ ። ዳን = ዳኛ ። ሸኘ መናኙ መጣ ሸኚ ተኛ ዳኘ ድኝ አኞ

አ አ ሀ፤ ሐ፤ ኀ	ዓሥራ ሥድስተኛ ። ፩/ የአናቅጽ ባዕድ መነሻ (አድራጊነትን የሚገልጽ) ። ፈገፈገ - አፈገፈገ ። መጣ - አመታ ። ፪/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። አረፋ ። ዓረፋ ። አርብ ። ዓርብ ። ፫/ ሀለሌ ። አለሌ ። ሐለመ = አለመ ። ኀዘለ = አዘለ ። ፬/ ስሙ = አልፋው አ፤ አለ ኡኡ ኢትዮጵያ አሳብ ኤል እርሱ ኦሃ
ከ ከ ኀ፤	ዓሥራ ሰባተኛ ። ፩/ መስተዋድድ ። (ሀ) የመነሻ ። ከበረሃ ተመለሰ ። (ለ) የቦታ ። ከቤቱ በላይ ነው ። (ሐ) የጊዜ ። ከሰዓት በላይ ይመጣል ። ፪/ መስተፃምር ። (ሀ) የውልና ። የምክንያት ። ከመጣ ይሰጠዋል ። ከወደደ ዘንድ ይማር ። (ለ) የጊዜ ። ከቈረበች አፈረሰች ። ከመነኰሰች ባሰች ። (ሐ) አመዛዛኝ ። እኔ ከሞትኩ አይብቀል አለች አህያ ። ፫/ ተ ተወፈሩ ሰው አይፈሩ ። ተከፉ ጐረቤት አይሠሩም ደኅና ቤት ። ፬/ ከፈለ = ከፈለ ። ብኍዕ= ቡኮ ። ከፋ ኩታ ኪስ ካባ ዘኬ ክር ኮባ
ኸ ከ	ዓሥራ ስምንተኛ ። ፩/ በላእኩ = በላኹ ። ሦከ = እሾኽ ። ፪/ ስሙ = ኹነኛው ኻ ። ቸኽ ኹለት ኺድ ኻያ ኼድ በላኽ ኾነ
ወ ወ መ፤	ዓሥራ ዘጠነኛ ። ፩/ ወለደ = ወለደ ። መንበር = ወንበር ። መንጠፍት = ወንጠፍት ። ወዛ ዉሎ ልባዊ ዋልታ ህላዌ ውሻ ቢላዎ
ዐ ዐ	ኻያኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። አረፋ ዓረፋ ። ፪/ ዓለም = ዓለም ። ዕዉር ። ፫/ ስሙ = ዓይኑ ዐ ። ዐበደ ዑደት ዒሣ ዓሣ ሱባዔ ሥዉር ተጸውዖ
ዘ ዘ የ፤	ኻያ አንደኛ ። ፩/ ዘርፍ አያያዥ ። ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ = የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ። ፪/ ዘርአ = ዘራ ። ረየመ = ረዘመ ። ዘባ ዙሃ እግዚአብሔር ዛፍ ዜጋ ዝና ዞማ
ዠ ዘ	ኻያ ኹለተኛ ። ፩/ ዝእብ = ዥብ ። ዠዥ ዡዋ ዢዠት ጋዣ አጋዤ ዥብ ዦንዦ
የ የ ዘ፤	ኻያ ሦስተኛ ። ፩/ ዘርፍ አያያዥ ። ዘርቤተ ሰላም ነጸፈ = የፍቅርን ምንጣፍ አነጠፈ ። ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ = የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ። የመነኵሴ ሎሌ ። የክረምት አሞሌ ። የመስከረም

	ውስጡ በጋ ያረመኔ ልቡ ቀጋ ።፪/ ዮሐንስ = ዮሐንስ ። ረየመ = ረዘመ ። የት መዩ የዪ ያያ ቀዬ ይኽ ዮሐንስ ።
ደ ደ	ኻያ አራተኛ ። ፩/ ደክመ = ደከመ ። ደማ ዱዳ ዲብ ዳቤ ነጋዴ ድባ ዶግ
ጀ ደ	ኻያ አምስተኛ ። ፩/ እድ = እጅ ። ዳን = ጃን ። ባጅ የጁ ቅጂ ጃኖ ወስጄ እጅ ቈንጆ
ገ ገ	ኻያ ስድስተኛ ። ፩/ ገዘረ = ገረዘ = ገዘረ ። ገባ ጉድ ጊዮርጊስ ጋዳ ጌታ ግራ ጎታ
ጠ ጠ ጸ፤ ፀ	ኻያ ሰባተኛ ። ፩/ ጠል = ጠል ። ወጽአ = ወጣ ። ሐፁር = ኣጥር ። ጠባ ጡት መናጢ ጠፋ ጤዛ ጥጥ ጦጣ
ጨ ጠ ጸ፤ ፀ፤ ቀ የ	ኻያ ስምንተኛ ። ፩/ ጤሰ = ጨሰ = ጤሰ ። ጸልመ = ጨለመ ። ፄው = ጨው ። ረቀየ = ረጨ ። ጨሃ ጩቤ አክርማ ቅጪ ጫጫ አገጬ ጭድ ጮቤ
ጸ ጸ	ኻያ ዘጠነኛ ። ፩/ ጰራቅሊጦስ = ጰራቅሊጦስ ። ጴጥሮስ = ጴጥሮስ ። ጰራቅሊጦስ እምጱ ጲላጦስ ጳውሎስ ጴጥሮስ ጵጵስና ቆጶስ ።
ጸ ጸ ጠ፤	ሠላሳኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። ፪/ ጾመ = ጾመ ። ጸብሐ = ጠባ ። ፫/ ስሙ = ጽልመቱ ጸ ። ጸጋ ገጹ ቀራጺ ጻድቅ ጼዴንያ ጽጌ ጾመ
ፀ ፀ ጠ፤	ሠላሳ ኣንደኛ ። ፩/ የጽሑፍ ምሥጢር አደላዳይ ። ፪/ ፀሓይ = ፀሓይ ። ፅፍር = ጥፍር ። ፫/ ስሙ = ፀሓዩ ፀ ። ፀሓይ ብፁዕ ሠራፂ ነፃ ዓፄ ፅዱ ፆታ
ፈ ፈ	ሠላሳ ኹለተኛ ። ፩/ ፈርሀ = ፈራ ። ፈላ ፉቲ ፊና ፋታ ፌቆ ፍዳ ፎቅ
ፐ ፐ	ሠላሳ ሦስተኛ ። ፩/ የጳን መሠረታዊ ተግባር ለማስወገድ በመፍጨርጨር አገልግሎቱን ካውሮጳውያን ቋንቋዎች ለተወረሱ ቃላት ብቻ ለማድረግ ይጥራል ።
ቈ ቈ	ቈረ = ቈረ ። ቈስቈሰ = ቈሰቈሰ ። ቈላ ? ቍ ቋት ቌ ቍስል ?
ኈ ኈ ኰ፤	ኰሉ = ኍሉ ። ነኈለለ ? ኍ ኋላ ኌ ኍሉ ?
ኰ ኰ ኈ፤	ኰስሕ = ኰስ ። ኰሉ = ኍሉ ። ኰሰ ? ኲ ኳስ ኴ ኰስ ?

ጐ ጐ	ጐለተ = ጐለተ ። አንጐረጐረ = አንንጐራጐረ ። ጐሽ ? ጉ ጓዳ ዛጔ ጐዳይ ?

ማስገንዘቢያ

፩ኛ/ በምስክር ያልጸኑት ፊደላት ብቻ ባማርኛ ውስጥ ያላቸው አገልግሎት እስካኹን በተደረገው ጥናት አልተገለጸም ።

፪ኛ/ የጥያቄ ምልክት እየተደረገበት ጐሉ ፊደ እንደ ጐደለ አስተውል ።

ሉ ሉ	የለ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ለ፤ ለኾኑ አናቅጽ) ። በላ = በሉ ። ጠላ = ጠሉ ። ፫/ ወይነ ተከሉ ። ወይንን ተከሉ ።
ሙ ሙ	የመ ካዕብ ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው መ ለኾኑ አናቅጽ) ። ሰማ = ሰሙ ። አለመ = አለሙ ። ፫/ ሕግ ፈጸሙ = ሕግን ፈጸሙ ።
ሡ ሡ	የሠ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ሠ ለኾኑ አናቅጽ) ። ነገሠ = ነገሡ ። ንጉሠ አንገሡ = ንጉሥን አነገሡ ።
ሩ ሩ	የረ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ረ ለኾኑ አናቅጽ) ። መራ - መሩ ። በር - በሩ ። ፫/ መሀሩነ = አስተማሩን ።
ሱ ሱ	የሰ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ሰ ለኾኑ አናቅጽ) ። መሳ - መሱ ። በሳ - በሱ ። ፫/ ብሉየ ሐደሱ = አሮጌን አደሱ
ሹ ሹ	የሸ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ለኾኑ አናቅጽ) ሸሸ - ሸሹ ።
ቁ ቁ	የቀ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ መድረሻቸው ቀ ለኾኑ አናቅጽ) ። በቃ - በቁ ። ነቃ - ነቁ ። ፫/ አውልዐ ሰጠቁ = ወይራን ሰነጠቁ ።
ቡ ቡ	የቀ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ መድረሻው በ ለኾኑ አናቅጽ) ። ጋለበ - ጋለቡ ። ደረበ - ደረቡ ። ፫/ ርኀበ አጽገቡ = የተራበን አጠገቡ ።
ቱ ቱ	የተ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ መድረሻቸው ተ ለኾኑ አናቅጽ) ። ገመተ - ገመቱ ። ፫/ መጽወቱ - መጸወቱ ።
ኑ ኑ	የነ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ መድረሻቸው ነ ለኾኑ አናቅጽ) ። በየነ = በየኑ ። ፫/ አድኅ ረኅኑ = አህያን ጫኑ ። የኸ ካዕብ ። ፩/ የአንደኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ለበስኩ = ለበስኹ ።
ዙ ዙ	የዘ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ መድረሻቸው ዘ ለኾኑ አናቅጽ) ። አዘዘ - አዘዙ ። ፫/ አዘዙነ = አዘዙን ።
ዩ ዩ	የየ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ መድረሻቸው የ ለኾኑ አናቅጽ) ። ገበየ - ገበዩ ። ፫/ ርእዩ = እዩ ።
ዱ ዱ	የደ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ደ ለኾኑ አናቅጽ) ። ወደደ - ወደዱ ። ፫/ ስግዱ = ስገዱ ።
ጁ	የጀ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው ጀ ለኾኑ አናቅጽ) ። አበጀ - አበጁ ።
ጉ ጉ	የገ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው ገ ለኾኑ አናቅጽ) ። መረገ - መረጉ ። ፫/ ዕጣነ አዕሩጉ = ዕጣንን አሳረጉ ።
ጡ ጡ	የጠ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው ጠ ለኾኑ አናቅጽ) ። በለጠ - በለጡ ። ፫/ እብትረ ጸበጡ = በትርን ጨበጡ (ያዙ) ።
ጩ	የጨ ካዕብ ። ፩/ ሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው ጨ ለኾኑ አናቅጽ) ። ገጨ - ገጩ ።
ጹ ጹ	የጸ ካዕብ ። ፩/ ሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው ጸ ለኾኑ አናቅጽ) ። ቀረጸ - ቀረጹ ። ፫/ ወልደ ገሡጹ = ልጅን ገሡጹ (ቀጡ)፡
ፉ ፉ	የፈ ካዕብ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው ፈ ለኾኑ አናቅጽ) ። ጻፈ - ጻፉ ። ፫/ ዘርቤተ ሰላም ነጻፉ = የፍቅር ምንጣፍን አነጠፉ ።
ሚ	የመ ሣልስ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ብዙ) መሪ (መድረሻቸው መ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ሳመ - ሳሚ ። ፫/ መድረሻቸው መ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ደገመ - ድገሚ ።

ሢ	የሠ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው ሠ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ነገሠ - ነጋሢ ።
ሪ	የረ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው ራ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። በራ - በሪ ። ፫/ መድረሻቸው ረ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ሰበረ - ስበሪ ።
ሲ	የሰ ሣልስ ። ፩/ መስተፃምር ። ኼደ - ሲሔድ ።
ሺ	የሸ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው ሠ፤ ሰ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ነገሠ - ንገሺ ። ለበሰ - ልበሺ ።
ቂ	የቀ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው ቀ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። በቃ - በቂ ። ፫/ መድረሻቸው ቀ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ሰበቀ - ስበቂ ።
ቢ	የበ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው በ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ገባ - ገቢ ፫/ መድረሻቸው በ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ገባ - ግቢ ።
ኪ	የከ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው ከ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ላከ - ላኪ ። ፫/ መድረሻቸው ከ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ላከ - ላኪ ።
ዊ	የወ ሣልስ ። ፩/ መድረሻቸው ዋ ከኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ለዋለዊ ። ፫/ መድረሻቸው ወ ከኾኑ አናቅጽ ትእዛዝ አንቀጽን መወሰኛ ። ሠዋ - ሠዊ ።
ሃ	የሀ ራብዕ ። ፩/ የአህያ ማናፋት ። አህያ ሲያናፋ ሃ! ሃ! ሃ! ይላል ።
ላ	የለ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። በላ ።
ማ	የመ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ገማ ።
ሣ	የሠ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ነሣ ።
ራ	የረ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ኰራ ።
ሳ	የሰ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ በሳ ።
ሻ	የሸ ራብዕ ። ፩/ የሠ፤ ሰ ምትክ ነገሠ - መናገሻ ። ቀደሰ - መቀደሻ ። ፫/ ፈለገ ። ዕቃ ይሻል ። ወንድሙን ይሻል ። ፬/ ተሰራጨ ። የበላኹት ምግብ ገና ሻ አላለልኝም ።
ቃ	የቀ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። በቃ ። ፫/ ደረቀ፤ ቀነበረ ። እንጀራውን ቃ አላደረገችውም ።
ባ	የበ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ገባ ። ፫/ የበግ ጩኸት ። በጊቱ በግ ወልዳ ባ! ባ! ባ! ትላለች ።
ታ	የተ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። መታ ።
ቻ	የቸ ራብዕ ። ፩/ የተ ምትክ ። ዘመተ - ዘመቻ ።
ና ነዓ	የነ ራብዕ ። ፩/ የመጣ ትእዛዝ አንቀጽ (ሦስተኛ መደብ ነጠላ) ወደ እዚኽ ና ። ፫/ ጭምር ። እርሱና እኔ መጥተን ነበር ።
ኛ	የኘ ራብዕ ። ፩/ የነ ምትክ ገመነ - መግመኛ ። ፫/ ባዕድ መድረሻ ። አማራ - አማርኛ ።
አ	የአ ራብዕ ። ፩/ ውጋት የያዘው ሰው ሲያቃስት የሚያሰማው ድምጽ ። ኣ! ኣ! እንዳለ አደረ ።
ካ	የከ ራብዕ ። ፩/ እርባታ መሪ (ሦስተኛ መደብ ነጠላ) ቦካ ።
ዋ	የወ ራብዕ ። ፩/ ዋ አለማወቅ...... ዋ ትነካውና! ዋ ልጅነት! ፫/ እርባታ መሪ (ሦስተኛ መደብ ነጠላ) ። ለዋ ። ፬/ አገናዛቢ ተውላጠ ስም ። ንብረትዋ ። ፭/ ማቈላመጫና ማጕላመሻ ። እናቴዋ ። ወንድሜዋ ።
ዛ	የዘ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ገዛ ።
ዣ	የዠ ራብዕ ። ፩/ የዘ ምትክ ። ገዛ - መግዣ ።
ያ	የየ ራብዕ ። ፩/ አመልካች ። ያ ሰው ። ፫/ እርባታ አከናዋኝ ። ያመጣል ።
ዳ	የደ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ከነዳ ።
ጃ	የጀ ራብዕ ። ፩/ የደ ምትክ ። ከነዳ - መከንጃ ።

ጋ	የገ ራብዕ ። ፩/ ሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ዘጋ ። ፪/ ዘንድ ። እኔ ጋ ነው (ጸያፍ) ።
ጣ	የጠ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ወጣ ።
ጫ	የጨ ራብዕ ። ፩/ የጠ፤ የጸ ፀ ምትክ ። ጋጠ - መጋጫ ። ቀረጸ - መቅረጫ ። ዐመፀ - ማመጫ ።
ፋ	የፈ ራብዕ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። አለፋ ።
ቋ	የቈ ራብዕ ። ፩/ ዕንጨት ወይም ዕቃ ሲሰበር የሚያሰማው ድምጽ ። ቋ ሲል ሰማኹ ። ፪/ የሣር ዓይነት ።
ኳ	የኰ ራብዕ ። ፩/ ተንኳኳ (ለኣንደዪ) ። ኳ ሲል ሰማኹ ።
ጓ	የጐ ራብዕ ። ፩/ ተንጓጓ (ለኣንዳዪ) ። ጓ ሲል ሰማኹ ። ፪/ የያልፈነዳ አበባ ።
ሌ	የለ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። አመል - አመሌ ።
ሜ	የመ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። ስም - ስሜ ።
ሤ	የሠ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ንጉሥ - ንጉሤ ።
ሬ	የረ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። ሰፈር - ሰፈሬ
ሼ	የሸ ሓምስ ። ፩/ የየ ምትክ ። ጋሻ - ጋሻዬ - ጋሼ ።
ቄ	የቀ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። ወርቅ - ወርቄ ።
ቴ	የተ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። ቤት - ቤቴ ።
ቼ	የቸ ሓምስ ። ፩/ ያንደኛ ። መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። በርትቼ ። ፪/ ፈረስን ኺድ፤ ኺጂ የማያ ቃል ።
ኔ	የነ ሓምስ ። ፩/ የስም መወሰኛ ። መነነ - ምናኔ ። ፪/ (አገናዛቢ) ወገን - ወገኔ ።
ኜ	የኘ ሓምስ ። ፩/ የነ ምትክ ። (ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። ኹነ - ኹኜ ።
ዔ	የዐ ሓምስ ። ፩/ የዕብራውያን ፊደል ። ፪/ ስመ አምላክ ።
ዜ	የዘ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። ጋዝ - ጓዜ ።

ዬ	የየ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ ። ዕቃ - ዕቃዬ ። ፪/ ወሳኝ ሰውዬው መጣ ። ፫/ ኃዘንን መግለጫ ።
ጌ	የገ ሓምስ ። ፫/ ቅጽልን መወሰኛ ። ባለገ - ባለጌ ። ፫/ (አገናዛቢ ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። በግ - በጌ ።
ጤ	የጠ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ (ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። ጌጥ - ጌጤ ። የጠ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ (ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። ጌጥ - ጌጤ ።
ጬ	የጨ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ (ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። አገጭ - አገጬ ።
ጼ	የጸ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ (ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። ገጽ - ገጼ ።
ፌ	የፈ ሓምስ ። ፩/ አገናዛቢ (ኣንደኛ መደብ ነጠላ) ። አፍ - አፌ ። ፪/ የዕብራውያን ፊደል ። ፫/ ስመ አምላክ ።
ም	የመ ሣድስ ። ፩/ ደግሞ ። አንተም ተጣላኸኝ ። ፪/ የአሉታ ምግባር የአናቅጽ ባዕድ መድረሻ ። በላ - አልበላም ። ፫/ የምዕራፍ ክፊል ስም ።
ስ	የሰ ሣድስ ። ፩/ መስተፃምር ። እኔ ስመለስ አንተ ስትበላ መጣ ። ፪/ እንክንን ገላጭ ። ወንድምስ አለኝ ። ሰውስ ባይፈጠር ይሻለው ነበር ። ፫/ አበላላጭ ። እሱስ አያምርም ።
ሽ	የሸ ሣድስ ። ፩/ የሡ፤ ሰ፤ ምትክ ነገሠ - ነጋሽ ። ቀደሰ - ቀዳሽ ።
ብ	የበ ሣድስ ። ፩/ መስተፃምር ። ብመጣ መልካም ነበር ።
ች	የቸ ሣድስ ። ፩/ የተ ምትክ ። ደረተ - ደራች ።
ን	የነ ሣድስ ። ፩/ የተጠቃሽ ተሳቢ ምልክት ። ጌታኩንን አየኹት ። ፪/ የጥያቄ ምልክት ።ትመጣለኸን? ፫/ የኣንደኛ መደብ (ብዙ) እርባታ መሪ ። እንመጣለን ።
ኝ	የኘ ሣድስ ። ፩/ የነ ምትክ ። መነነ - መናኝ ። ፪/ የኣንደኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። በላኝ ። ነከሰኝ ።
እ	የአ ሣድስ ። ፩/ ያንደኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ ባዕድ መነሻ ። እመጣለኹ ። ፪/ መስተዋድድ ። እቤቱ አጠገብ አገኘኹት ።

ክ	የከ ሣድስ ። ፩/ የኹለተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ (መድረሻቸው ከ፤ ለኾኑ አናቅጽ) ። ባረከ - ባርክ ። ሰበከ - ስበክ ።
ኽ	የኸ ሣድስ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። በላእከ = በላኽ ።
ው	የወ ሣድስ ። ፩/ አገናዛቢ (ሦስተኛ መደብ ነጠላ) ። በወሬ ሞተበት ። ፫/ ወሳኝ ። ሰውዬው መጣ ። ፩/ የሦሰኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። ወሰደው ።
ዠ	የዠ ሣድስ ። ፩/ የዘ ምትክ ። ገዛ - ገዠ ።
ይ	የየ ሣድስ ። ፩/ የሦስተኛ መደብ (ነጠላ) እርባታ አከናዋኝ ። ይምጣ ። ፫/ መድረሻቸው ለ፤ ለኾኑ አናቅጽ ቅጽልን መወሰኛ ። ገደለ - ገዳይ ። ጐደለ - ጐዳይ ።
ጅ	የጀ ሣድስ ። ፩/ የደ ምትክ ። አረደ - አራጅ ።
ጭ	የጀ ሣድስ ። ፩/ የጠ ምትክ ። ጠጣ - ጠጭ ።
ቌ	የቍጥር ከፊለ ስም ።
ሆ	የሀ ሳብዕ ። ፩/ የጭፈራ አዝማች ። ሆ! እንዳሉ ዋሉ ። ሆያ ሆዬ! ።
አ	የአ ሳብዕ ። ፩/ አገናዛቢ (ባክብሮት) ። ሥራዎ ለዚሕ አበቃዎ ።፫/ የኹለተኛ ። መደብ (ነጠላ) እርባታ መሪ ። እለምንዎታለኹ ።
ዮ	የየ ሳብዕ ። ፩/ አንቺ ። ሴትዮ ።
ለየ ሌለየ	ነጠለ ። ገበሬው ምርትን ከግርድ ለየ ። ከልጅ ልጅ ቢለዩ ዓመትም አይቄዩ ። ፩/ ዐወቀ ። ሕፃኑ ፊደልን (እናቱን) ለየ ። ፫/ አወገዘ ። ሊቀ ጳጳሳቱ መናፍቁን በጴጥሮስና በጳውሎስ ሥልጣን ለየው ።
ለየ	በስም መነሻ እየገባ የግልነትን የሚገልጽ ። ለየራሳችን ለየጥቅማችን ።
መሸ መስየ	ቀን አልፎ ሌሊት ተተካ ። እውነትን ተናግሮ፤ እመሸበት ያድሩዋል ። እንዴት አመሸኽ? እንደምን አመሸኽ?

ረጨ ረቀየ ፈነጠቀ	ቄሱ ጠበልን ረጨ ። እጣቢውን ወደ ውጭ እርጨው ።
ሰጠ	መጸወተ ። ገንዘቡን ለድኻ ሰጠ ። ፩/ ቸረ ። መጽሐፉን ለወዳጁ ሰጠ ። ፫/ አወረሰ ። እገሌ ሲሞት መላ ንብረቱን ለሚስቱ ሰጠ ። ፬/ አጋለጠ ። ይሁዳ ጌታውን አሳልፎ ሰጠ ። ፭/ እንካ አለ ። ያልሰጡት ተቀባይ ያልጠሩት አቤት ባይ ።
ሸሸ	ሮጠ (በፍርሃት) ሙክቱ ቀበሮውን አይቶ ሸሸ ። ነገርን ሸሸ ። የሚሸሹበትን አምባ፤ ሲሸሽ ተገኘ ።
ሸተ ሰወየ	ለመብል የደረሰ ፍሬን አፈራ ። የዘረዘረው ስንዴ ሸተ ። ወይኑ ሸተ ።
ሸጠ ሤጠ	በዋጋ ለወጠ ። በጉን ሸጠ ። ሸቀጡን ሸጠ ። ይሁዳ ክርስቶስን ሸጠ ። ግዛኝ ግዛኝ ብለው ለመሸጥ አሰበኝ ።
ቀረ	ተረፈ ። ከሓምሳ ሙክቶች አንድ ብቻ ቀረ ። ከዓሥር በሽተኞች አንድ ብቻ (ከሞት) ቀረ ፩/ ከመኼድ አመለጠ ። ወደ ጦርነት ከመሔድ ቀረ ። ፫/ ተተወ፡ ወይ ጋሻ ቀድሞ ቀረሻ ። ሥጋ ቀረ ። ዕዳ ቀረ ።
ቀጨ	ነቀለ (ከአንጓው) አክርማን ቀጨ ። ፩/ አቃወሰ ። ትራሱ አንገቱን ቀጨው ፫/ በአጭር አስቀረ፤ ቀሠፈ ። በልጅነቱ ቀጨው ። ፬/ ሰነጠቀ (ሰውነትን) የጥቅምት ብርድ ይቀጫል ።
በጀ	መልካም ኾነ፤ እንኳን ። መምጣቱ በጀን ። የክርስቶስ መስቀል በጀን ። አባት ያበጀው ለልጅ ይበጀው ። የሚበጀውን፤ ባለቤት ያውቃል ። ፩/ እሺ፤...... በጀ! ከዚያስ በኋላ?
ተቸ	አፍታታ፤ ተንትኖ ተናገረ ። (ከሳሽና ተከሳሽ ከተናጋገሩ በኋላ፤ እንዲኽ ያላችኹት እንዲኽ ማለታችኹ አይደለምን? እያሉ በተጣራ አማርኛ መጠየቅ - በዳኝነት ወይም በሽማግሌነት) እገሌ ዛሬ እንዴት አድርጎ ተቸ እባክኽ! ፩/ ነቀፈ ። መሥራቱ የለ ቁጭ ብሎ ይተቻል ። ፫/ ነውርን ስሕተትን እንከንን ጉድለትን አሳየ ተናገረ፤ አመለከተ ። ስለ ጨዋታው የቀረበልን ትች እምብዛም አስጊ አይደለም ።

ተወ	አቆመ ። ትምህርትን ተወ ። ጠጅ መጠጣትን ተወ ። ፪/ አስቀረ ። ያምራል ብለው ከተናገሩት ይከፋል ብለው የተውት ። ፫/ ይቅር አለ ። ኃጢአቱን በደሉን ተወለት ። ፬/ ጣለ ። ንብረቱን ትቶ ኼደ ።
ቸረ ተኼረወ	ለገሠ ። ሀብታቸውን ለድኻ ይቸራሉ ማለትን ሰማኹ ። በሙቅ ውኃ የታጠበ፤ በሰው ገንዘብ የቸረ ።
ቸከ	ነገር፤ ለዛና ውሳኔን አጣ ። አኹንስ ነገርኽ ቸከኝ አለው ።
ቸኸ	ጥርስ እድፋም ኾነ ። ጥርሱ ቸኸ ።
ነጨ ነጸየ	ነቀለ ። ጠጕሩን ነጨ (በንዴት) ፪/ መለጠ፡ ፊቱን ነጨ ። ፫/ ቦተረፈ ኀርቡ ከአህያው ቂጥ ነጨለት ።
አለ	እንዲኽ ተናገረ ። ክርስቶስ ተከታዮቹን ኹሉ እርስ በርሳችኹ ተፋቀሩ አለ ። ያልወለድኹት ልጅ አባቴ ቢለኝ አፌን ዳባ ዳባ አለኝ ። ይወደዋል ካሉ ይመከረዋል ይወልደዋል ካሉ ይመስለዋል ። ዝም አለ ። ቀስ አለ ። ስብርብር አለ ። እንኩትኩት አለ ። ፪/ መሰለ፤ ተባበረ (በጣዕም) ። ማር፤ ማር ይላል ። ወተት ወተት ይላል ።
አለ ሀለወ	አልሞተም ። ይኖራል ። እንምደን አለኽ? እገሌ ሞተ? ኧረ አለ ። ፪/ አልኼደም ። እገሌ ወደ ጐንደር ኼደ? ኧረ አለ ። ፫/ ጸጋ እንዳለው ገላጭ፤ አሰረጅ ። ቤት አለኝ ። ገንዘብ አለኝ ።
አለ	ወደ አሉታ ምግባር መለወጫ ። መኼድ - አለመኼድ ማልቀስ - ቤት አለ ኣጥር፤ ሰው አለልብስ ። ቤት አለ ሴት፤ ከብት አለበረት ። አለማረፍ የተርብ ቤት መቀስቀስ ።
አሸ ሐሰየ	በእጁ ምርቅንና ገለባን ከፍሬ ለየ ። ያልተፈለገውን የገብስ ቆሎ ለእናቱ አሸ ። ፪/ አካል ልብስ እድፋን እንዲለቅ አፍተለተለ ። በሣሙና የተመታውን ልብስ አሸ ። ፫/ ቡኣ የወረደውን፤ አካሉ የጓጐለውን የጓጐለው እንዲበተን አፍተለተለ ። የኔታውን እግር አሸ ። ፫/ አለፋ ። ቆዳን በሞራ አሸ ። ፭/ ደበደበ ። ለአምስት ኾነው አሹት ።
አበ አብ	አባት ። ፪/ በትውልድ ዘፍ ሳይኾን በዘመን ብዛት ከፍ ላለ ሰው የሚሰጥ የአክብሮት ስም ። አበ፤ እንደምን ዋሉ?

አዠ	የዘንጋዳ ውኃ የመሰለ ከቍስል ውስጥ ፈሰሰ ። የእገሌ ቍስል አዠ ። ፪/ ጥቂት በጥቂት አፈሰሰ (አዲስ የሸክላ ዕቃ) ። አዲሱ እንስራ አዠ ።
አየ ርእየ	ተመለከተ፤ አስተዋለ ። የጐረቤት ሴባ፤ ቢያዩት ይስቅ ባያዩት ይሰርቅ ። እያየኋት የምታስቀኝ ሚስት አገባኹ ። ፪/ ተቀበለ ። መከራውን አየ ። ፫/ ተገናኘ፤ ተጋጠመ ። በዓይነ ሥጋ ለመተያየት ያብቃን ።
አጨ ሐጸየ	ለሚስትነት መርጦ ተዋዋለ ። ይኽ ጐበዝ ይኽችን ቈንጆ አጨ ። ፪/ መረጠ ። ላስተዳዳሪነት አጨው ።
ኧረ	አዬ! እገሌ ኼደ ። ኧረ ።
ኧኸ	እንዴ! ኧኸ! ምን ማለቱ ነው?
ከመ ከመ	እንደ ከመ ቅጽበተ ዓይን ። ውጉዝ ከመ አርዮስ ።
ከነ ከ -	እነ አጓዳኝ አብዥ ። መስፍን ከነአስፋ ጋራ ኼደ ።
ወደ	የመድረሻ መስተዋድድ ። ወደ ዘማ ቤት መዝለቅ መጥፎ ጠንቅ ።
ጀለ	እንከፍ ኾነ ። የእገሌ ልጅ ምነው እንዲኽ ጀለ?
ጨሰ ጤሰ	በደንብ ካለመንደዱ የተነሣ ወደ ጥቍር ተናኝነት ተለወጠ ። ርጥብ ዕንጨት ይጨሳል ። ፪/ ገመነ ። በነገሩ ጨሰ ።
ጨቀ	መሬቱ ውኃ ከመጠጣቱ የተነሣ የተንቈረዘዘ ጨፌ ኾነ ። አኹንስ ሜዳው ኹሉ ጨቀ ።
ፈጀ	አቃጠለ ። እሳት ፈጀው ። ቡና ፈጀው ። ፪/ ፈጸመ፤ አገባደደ ። የባለጌ ልጅ መንገድ ይፈጅ ነገር አይፈጅ ። ፫/ ገደለ ። ሕዝቡን በሽታ ፈጀው ። ፬/ ጨረሰ ። ገንዘቡን በመሸታ ፈጀው ። ነገረ - ፈጅ = ጠበቃ ። ፍየለ - ፈጅ = የተክል ዓይነት ።
ፈጨ	በክክነት፤ በክርትፍነት በጕርሶነት በስልቅነት፤ ከግዙፍ ገላ ወደ በናኝ ገላ በወፍጮና በመጅ መሣሪያነት፤ ለወጠ ። ሓምሳ ዳውላ እኽል በአንድ ቀን አዳር ፈጨ ። የትም አምጪው ዱቄቱን አምጪው ። እኽል ሲጠፋ ወፍጮ ይሰላል ። እኽል ሲገኝ ወፍጮ ይመዋልጣል ።

ቈረ ቈረ	ቀዘቀዘ፤ በረደ፤ ዛሬ ምነው በአያሌው ቈረ?
ቈየ	ዘገየ ምነው እገሌ ቈየ? ፪/ ጠበቀ ። ቈየኝ መጣኹ ።
ቈጨ	ልቡናን በላ፤ ምነው ባደረግኹት ወይም ባላደረግኹት ኖሮ አለ ። ነገሩ ቈጨው ።
ኰሰ ኰሐሰ	ፍጋም ኾነ ። ይኽ ቦታ ኰሰ ። የተከመረው ቍሻሻ ኰሰ ።
ጐሸ	ደፈረሰ ። ምነው ይኽ ጠላ ጐሸ?
ሀሁ	የአማርኛ ፊደላት መጠሪያ ። ምን ትማራለኽ? ሀሁን እማራለኹ ። ሀሁ ሳይሉ ጽሕፈት ውል ሳይዙ ሙግት ።
መዪ	የዓፄ ቴዎድሮስ የፈረስ ስማቸው መይሳው፤ አንበሳው እንደ ማለት ነው ።
አዉ	የኸርብ ጩከት ። ፪/ ኸርብ ። አዉ መጣ ። (ለሕፃን የሚነገር)
የጁ	በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ ክፍለ አገር ።
ለሚ	የሚለማ ። ለሚ መሬት ። ለሚ አትክልት ።
ለኪ	የሚለካ ። መሬት ለኪ ። ዘይት ለኪ ። ልብስ ለኪ ።
ለጊ	የሚለጋ ኳስ ለጊ ። ሩር ለጊ ። ፪/ ጠጭ (በብዙው) ። ጠላን ለጊ ።
ለፊ	የሚለፋ ። ለፊ ቍርበት ። ለፊ ሰው ።
መሪ	የሚመራ ። ዕዉር ሲወበራ ከመሪው ይጣላል፤ ወይም ይወረውራል ። ፪/ አለቃ ። ለመሪኽ ዓሣ ምስል ። ፫/ ጠቋሚ ። የጠላት መሪ ነበር ። ፬/ መሪ - ዜማን በሥርዓት የሚያስዜም የሚመራ የሚነቀነቅ ። ዜማ እንዳይሰበር መጠበቅ የመሪጌታ ልዩ ተግባር ነው ።
ሠሪ	የሚሠራ ። ሸክላ ሠሪ ። ቤተ ሠሪ ። መስተዋት ሠሪ ። ነገረ ሠሪ የገባበት ትዳር፤ ቢወድም እንጂ አይደረጅም ። ወጠ ሠሪ ። ሽሩባ ሠሪ ።
ሠዊ	የሚሠዋ ። ራሱን ስለ ወገኖቹና ስለ ሀገሩ ሠዊ የኾነ፤ የክብርን አክሊል ይወርሳል ።
ረቢ	የሚረባ ። ዘረ ረቢ ከኮነች ስንኳን በ፳ ብር፤ በ፻ም ትገዛ ።
ረቢ ረቢ	መምህር ። «ረቡኒ»?
ረኪ	የሚረካ ። ጠጥቶ ረኪ ያልኾነ ይገኛልን?
ረጊ	የሚረጋ ። ከአንድ ረጊ ። ረጊ ከብት ። ረጊ ወተት ።
ሰሚ	የሚሰማ ። ውል ሰሚ ። ምክር ሰሚ ። አሉባልታ ሰሚ ። በደል ሰሚ ። አቤቱታ ሰሚ ። ልቅሶ ሰሚ ። ተናጋሪ ሲያመርት፤ ሰሚ ያከማቻል ።
ሰቢ	የሚሰባ ። ሰቢ ከብት አካሉ ሰቢ ነው ።
ሰኪ	የሚሰካ ። የነገረ ሰኪን ሕንፃ፤ ያለ ትዕግሥት የሚንደው የለም ። ሳጋ ሰኪ ። ብርጭቆ ሰኪ ። መጫሚያ ሰኪ ።
ሰጊ	የሚሰጋ ። እንደ እገሊት ለንብረት ሰጊ የትም አይገኝ ። ሰጊ ናት ። ሰጊ ነው ።
ሰፊ	የሚሰፋ ። ከሰፊ ቤት እራፊ አይታጣም ። መጫሚያ ሰፊ ። ኮርቻ ሰፊ ።
ሰፊ	የሰፋ ። ሰፊ መጫሚያ፤ ሰፊ ቤት፤ ሰፊ ልብስ፤ ሰፊ አገር ። በሰፊው ሜዳ ላይ እንደ ልብ ጉግስን መጫወት ይቻላል ። ሆደ ሰፊ ። ልበ ሰፊ ።
ቀሚ	የሚቀማ ። የሰውን ገንዘብ ቀሚ ። የድኻን ሀብት ቀሚ ።
ቀሪ	የሚቀር፤ የቀረ፡ ከደሞዝኽ ቀሪው ስንት ነው? ቀሪ ገንዘብ ። ቀሪ ሰው ።
ቀቢ	የሚቀባ ። ቅቤ፤ ነውር ቅቤ ። ቀለም ቀቢ ። ኖራ ቀቢ ። ዘይት ቀቢ ። ሥዕል ቀቢ ።
በሪ	የሚበራ ። በሪ ጠዋፍ ። በሪ ኩራዝ ። በሪ ፋኖስ ።
በቂ	የሚበቃ ። ለክርክርኽ በቂ ማስረጃን ማቅረብ ይገባኻል ። በቂ ነገር ። በቂ ነው ። በቂ ደሞዝ ። በቂ ችሎታ ። በቂ ቅጽል ። በቂ ጦር ። በቂ መሣሪያ ። በቂ ወታደር ። በቂ ሥራ ። በቂ ገንዘብ ።
ተኪ	የሚተካ ። በጐደለው ተኪ ነው ። ነገርን ተኪ ። በጠፋው ተኪ ።
ተጊ	የሚተጋ ። ለሕመምተኛ ተጊ ነው ። ለንብረት ተጊ ናት ። ለሥራ ተጊ ነው ።
ተፊ	የሚተፋ ። የጐረሰውን ተፊ ። የተበደረውን ተፊ ። ተፊው እርሱ ነው (ለቡዳ) ። አክታን ተፊ ። ጠጥቶ ተፊ ።

ነቂ	የሚነቃ ። ከእንቅልፉ ነቂ ። እገሌ ነቂ ነው = ጠርጣሪ ። መረሬ ነቂ ነው ። ነቂ እግር ።
ነኪ	የሚነካ ። እንደ እገሌ ሰውን በነገር ነኪ አለ ብለኸ አትጠራጠር ። ነኪ ኮርቻ ። የሰውን ዕቃ ነኪ ።
ነጊ	የሚነጋ ። ከመከራው ጽናት የተነሣ ሌሊቱ ነጊም አልመለሰን ነበር ።
ነፊ	የሚነፋ ። ጥሩንባን ነፊ ። ዋሽንትን ነፊ ። ላስቲክን ነፊ ። ኳስን ነፊ ። ወሬን ነፊ ።
ከኪ	የሚከካ ። ባቄላን ከኪ ። አተርን ከኪ ። ጠላን፤ ጠጅን ከኪ ።
ከፊ	የሚከፋ ። ከፊ መኾንዋ አይጠረጥርም ።
ወቂ	የሚወቃ ። ጤፍን ወቂ ። ተልባን ወቂ ። ሰውን ወቂ ።
ወጊ	የሚወጋ ። ወጊ ጦር ። እግርን ወጊ እሾኽ ። ሰውን ወጊ ዐይን አለው ።
ዘሪ	የሚዘራ ። ዘሪው ጣቴ ። ምድሩ ያባቴ ። እኽልን ዘሪ ። ዘሪ ሊዘራ ወጣ ።
ዘቢ	የሚዘባ ። ዘቢ ምሰሶ ። ዘቢ መዝጊያ ። ዘቢ ማዕዘን ።
ዘጊ	የሚዘጋ ። በርን ዘጊ ። ዘሃን ዘጊ ። ልሳን ዘጊ ።
የሚ	ይአናቅጽ ባዕድ መነሻ ። መጣ - የሚመጣ ። ኼደ - የሚኼድ ።
የዪ	አንበሳ አይቋቋማትም የምትባል የትንሽ ትልቅ አውሬ ። ጥንት፤ የዪን ገዳይ ትልቅ ክብር ነበረው ።
ደሚ	የሚደማ ። ደሚ አካል ። ደሚ ቊስል ።
ደቂ	የሚደቃ ። ደረት ደቂ ።
ደፊ	የሚደፋ ። እኽልን ደፊ ። ሰውን ደፊ ። ፈሳሽን ደፊ ። ቊሻሻን ደፊ ።
ገሚ	የሚገማ ። ገሚ ቊስል ። ገሚ ሰውነት ። ገሚ ሽቶ ።
ገሪ	የሚገራ ። በቅሎን ገሪ ። ፈረስን ገሪ ። ባለጌን ገሪ ።